

Arkivsaksnr.: 2020/10945
Dokumentdato: 10.10.2022

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
93/22

Møtedato:
27.10.2022

UiB FRAM - Rammevilkår for kvalitet i forskning. Status og oppfølging.

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 74/21, [UiB FRAM](#)
- UiB FRAM, [Arbeidsgruppens rapport](#)
- UiB FRAM, [empirisk kunnskapsgrunnlag](#)
- Styresak 19/22, [Årsrapport for UiB 2021](#)

Saken gjelder

Universitetet i Bergen er et internasjonalt forskningsuniversitet hvor kvaliteten baserer seg på akademisk frihet og nysgjerrighetsdrevet forskning. Universitetets strategi tydeliggjør forventninger om at forskningen skal være av høy kvalitet, og dette er også et viktig premiss for forskningsbasert utdanning og innovasjon. Den langsiktige forskningen i fagmiljøene er selve grunnlaget for Universitetet i Bergen, og er utgangspunktet for den solide kvaliteten vi blant annet tilbyr gjennom forskningsbasert utdanning til våre studenter.

For å kunne videreutvikle kvaliteten i hele bredden av UiBs fagmiljøer, er det behov for å få mer kunnskap om hvordan forskerne og fagmiljøene selv opplever rammebetingelsene. Universitetsledelsen tok i 2019 initiativ til å opprette et arbeid, - *UiB FRAM*, som skulle utrede rammer for forskningskvalitet ved UiB. En rapport fra gruppens arbeid ble forelagt universitetsstyret juni 2021. I rapporten er UiBs forskere spurt om hvilke rammebetingelser som må være til stede for å oppnå forskningskvalitet i hele universitetets bredde av fagdisipliner. Rapporten trekker fram åtte anbefalinger på områder som bør løftes fram og videreutvikles ved UiB.

Denne saken gir en presentasjon av hvilke prosesser og tiltak som er satt i gang på institusjons- og fakultetsnivå som oppfølging av anbefalingene i rapporten. Saken viser at det har vært stor interesse for arbeidet i fagmiljøene, og at flere tiltak er startet opp på fakultets- og institusjonsnivå med utgangspunkt i anbefalingene i rapporten. UH-sektoren opplever nå endringer i de eksterne rammevilkårene i form av nedskjæringer i offentlige budsjetter. Dette fører til større usikkerhet og en skjerping mellom institusjonene i sektoren. De usikre rammevilkårene som nå treffer UiB, aktualiserer viktigheten av å legge rammene til rette for å opprettholde god kvalitet på forskningen ved UiB.

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering.

Robert Rastad
Universitetsdirektør

10.10.2022 /Bjug Olav Bøyum//Bo Byrkjeland/Vibeke Kyrkjebø Irgan/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd. dir)

Vedlegg:
1. Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
93/22

Møtedato:
27.10.2022

Arkivsaksnr:
2020/10945

UiB FRAM - Rammevilkår for kvalitet i forskning. Status og oppfølging.

Bakgrunn

I 2019 tok rektoratet initiativ til oppstart av UiB FRAM som et utviklingsprosjekt for å styrke kvalitet i forskning ved Universitetet i Bergen. Prosjektet har hatt som mål å drøfte rammebetingelser for kvalitet i forskning ved UiB. I stedet for å la standardiserte indikatorer og tiltak inngå i vurderingen av kvalitet og kvalitetsfremmende prosesser, har inngangen til dette arbeidet vært av en mer utforskende karakter, og justert seg underveis i prosessen.

Det er en høyt prioritert oppgave at forskningen i alle fagområder ved UiB skal være av høy kvalitet, og høy kvalitet i forskning er det viktigste kriteriet for å kunne opprettholde den faglige profilen som universitetet ønsker. Kvalitet er et begrep som ikke så lett lar seg definere eller måle entydig, og betydningen, vektleggingen og kriteriene kan variere mellom fagdisipliner.

Vitenskapelig kvalitet kan beskrives ved fire egenskaper: *originalitet*, *soliditet*, *verdi for samfunnet*, og *verdi for forskerfellesskapet*. Rammer for høy kvalitet må bygge opp under og stimulere hver av disse. Hvordan man velger å vurdere kvalitet vil være avhengig av ulike typer ståsted. For eksempel vil forskerfellesskapene vurdere kvalitet utfra vitenskapelige arbeid og fagfellevurdering, mens for ledelse og beslutningsorganer vil kvalitet i større grad knyttes til aggregeringer og overordnede mål, i stigende grad etter organisasjons- og forvaltningsnivå¹.

For at UiB skal oppfylle sitt samfunnsoppdrag og opprettholde høyt internasjonalt nivå på forskning og utdanning, er det avgjørende å tilrettelegge for høy vitenskapelig kvalitet. Fravær av kvalitet vil innebære problemer med innpass og deltakelse i internasjonale arenaer og forskerfellesskap, at en ikke får synliggjort arbeid i viktige publiseringskanaler, at en ikke får midler til å forfølge egne forskningsideer og svekkelse av fagmiljøene. For samfunnet vil det innebære at en ikke får utviklet nødvendig og ny kunnskap for samfunnsutvikling, innovasjon, folkehelse og kultur.

Prosjektet UiB FRAM har satt søkelyset på ulike rammer for kvalitet i forskning. Det har skaffet til veie et viktig kunnskapsgrunnlag som kan brukes både på institusjons- og fakultetsnivå i arbeidet med å legge til rette for at forskningsmiljøene har så gode rammer som mulig for sin vitenskapelige aktivitet.

---

¹ Jamfør rammeverket utviklet av det NIFU-ledete forskningscenteret R-QUEST, <https://www.r-quest.no/>

Hva ble gjort på UiB

UiB FRAM ble organisert som et prosjekt med en bredt sammensatt arbeidsgruppe med vitenskapelig ansatte, og med Forskningsutvalget som styringsgruppe.

Underveis i prosjektet ble det samlet inn et empirisk kunnskapsgrunnlag fra vitenskapelig ansatte og instituttledere gjennom intervjuer og spørreskjema. Datainnsamlingen ble gjennomført og oppsummert av analysefirmaet Ideas2evidence².

Kunnskapsgrunnlaget baserer seg på en SWOT-analyse blant alle instituttlederne ved UiB, der instituttlederne selv peker på de viktigste styrkene, svakhetene, mulighetene og truslene for forskningen på instituttene. I tillegg ble det gjennomført en surveyundersøkelse der alle ansatte i faglige stillinger ble invitert til å svare på spørsmål om rammer for forskningskvalitet. I alt kom det inn svar fra 1293 av de vitenskapelig ansatte.

Resultater fra arbeidet ble lagt fram i en sluttrapport for styret i juni 2021.

Rapporten gir åtte konkrete anbefalinger til områder som prosjektet mener bør løftes fram og videreutvikles ved UiB over tid, slik at UiBs vitenskapelige personale, forskergrupper og studenter skal få bedre vilkår til å realisere sitt faglige potensiale og ambisjoner.

Den brede oppslutningen fra de vitenskapelig ansatte viser at prosjektet har hatt høy legitimitet i fagmiljøene, og at prosjektet har satt søkelys på forhold som opptar forskerne selv, - nemlig rammevilkårene for å få fram kvalitet i forskning.

Anbefalinger i rapporten:

- Styrke sammenhengende tid til forskning
- Videreutvikle arbeidsmiljø og fagfellesskap
- Styrke og tydeliggjøre forskningsledelse
- Styrke forskningsstøtte og finansiering
- Styrke rekruttering og karriereutvikling
- Videreutvikle forskningsbasert utdanning
- Styrke rammene for tverrfaglighet
- Videreutvikle rammene for forskningsinfrastruktur

Oppfølging ved UiB

UiB FRAM tar utgangspunkt i at det er forskningsmiljøene og forskerne selv som best vet hvilke rammer som hemmer og fremmer kvalitet i forskningen. Derfor har det vært viktig at oppfølgingsarbeidet må skje med bred forankring og involvering av fagmiljøene selv, og at arbeidet bygger videre på den legitimiteten som er blitt skapt underveis i utviklingen av prosjektet.

Fakultetene har vist stor interesse for arbeidet som har blitt lagt ned i UiB FRAM, og har ønsket å bruke resultatene i sitt systematiske utviklingsarbeid. Datagrunnlaget fra rapporten har blitt brutt ned, og fakultetene har fått tilgang til resultatene fra sine egne enheter.

Gjennom UiB FRAM har UiB fått tilgang til et unikt kunnskapsgrunnlag, og en av intensjonene har derfor også vært at arbeidet over tid skal følges opp i ulike prosesser på institusjonelt nivå. UiB FRAM er foreløpig fulgt opp med to større prosjekt, *FRAMtid-Sammenhengende tid til forskning* og *BOAdrift- bedre drift av BOA prosjekt*. FRAMtid ble etablert høsten 2021, og her undersøker utvalgte pilotinstitutter mekanismer som kan bidra til å sikre mer sammenhengende tid til forskning. *BOAdrift* ble etablert våren 2022, og drives

² Se lenke til bakgrunnsdokument til denne saken

fram av UiBs direktørgruppe i samarbeid med BOA-teamet. Dette prosjektet skal utvikle og iverksette tiltak som kan støtte forskerne i oppstart og drift av BOA-prosjekt.

Våren 2022 ble det også nedsatt en arbeidsgruppe som vil følge opp UiB FRAM sin anbefaling om å videreutvikle rammer for forskningsinfrastruktur, og skal utarbeide forslag til en overordnet policy for forskningsinfrastruktur ved UiB, og felles retningslinjer for etablering av nye større forskningsinfrastrukturer.

Sammenhengende tid til forskning

FRAMtid – sammenhengende tid til forskning ble etablert høsten 2021, og i dette prosjektet undersøker utvalgte pilotinstitutter mekanismer som kan skape mer rom for sammenhengende tid til forskning for de vitenskapelig ansatte.

Forvaltning av tid er et hovedtema som går igjen i UiB FRAM-undersøkelsen, og det tydeligste signalet fra ansatte og ledelse har vært et behov for å utvikle rammer som sikrer fagmiljøene sammenhengende tid til forskning. Forskerne har selv pekt på at det er mangel på sammenhengende tid til forskning som er den største barrieren for kvalitet i forskningen. Dette ser vi særlig på fakultetene som har flest studenter per vitenskapelige årsverk som Juss, SV, HF og Psykologi. Over tid har studenttallet ved UiB økt uten at det har vært tilsvarende økninger i årsverk i vitenskapelige stillinger. Dette er motsatt av utviklingen ved for eksempel UiO. Trenden ble forsterket i 2021, med sterkest vekst i studenttall på fakulteter der forholdstallet ikke tidligere har vært en betydelig utfordring. Disse endringene kan innebære at det vitenskapelige personalets tidsbruk omprioriteres fra forskning, innovasjon og formidling, til undervisning.

Pilotinstituttene har jobbet langs ulike dimensjoner, og har fått stor frihet i hvordan de tilnærmer seg problemstillingen.

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap (AHKR) har jobbet med tiltak for konsentrasjon av undervisningsaktiviteter og andre opplegg for å finne et klarere skille mellom undervisnings- og forskningstid, og tester ut blokkundervisning. Institutt for samfunnspsykologi (ISP) er blant annet i gang med et opplegg der deler av staben tester ut ulike verktøy og metoder for selvledelse, planlegging og organisering av tid. Institutt for biologisk og medisinsk psykologi (IBMP) starter høsten 2022 et pilotarbeid med å redesigne masterprogrammet i logopedi, der et av målene er å tenke nytt rundt omfanget av undervisning, måten undervisningen er organisert på og hvordan man samarbeider om undervisning på instituttet. Både Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier (LLE) og Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL) er mer i en utredningsfase og vurderer ulike tiltak. Erfaringene så langt fra LLE tyder blant annet på en del av utfordringene med å sikre sammenhengende forskningstid handler om strukturelle forhold, men også om å utvikle en kultur der de ansatte er tilgjengelig for studentene og for hverandre, men der de ikke nødvendigvis er tilgjengelige hele tiden og man anerkjenner behovet for at forskningstiden må skjermes i avgrensede perioder.

Pilotinstitutt – *FRAMtid*

- Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, (AHKR), HF
- Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier (LLE), HF
- Institutt for samfunnspsykologi (ISP), PSYK
- Institutt for biologisk og medisinsk psykologi (IBMP), PSYK
- Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL), PSYK

Status for tiltak i prosjektet ble oppsummert i et erfaringsdelingsseminar i september 2022, der alle de involverte instituttene og fakultetene deltok. Flere av instituttene vektla at prosjektet har skapt stor entusiasme, særlig blant de yngre forskerne som ser på prosjektet som en mulighet til å påvirke sin egen arbeidssituasjon og tid til forskning. Det ble også trukket frem at prosessene som er satt i gang har vært positive ikke bare for forskningstid, men også for studiekvalitet og arbeidsmiljøet på instituttene. En annen positiv erfaring er at prosjektet har skapt engasjement på tvers av vitenskapelig og administrativt ansatte, og på tvers av fag.

Samtidig fremhevet pilotinstituttene som har kommet lengst at dette er komplekse, tid- og ressurskrevende prosesser som kommer på toppen av ordinær drift. Blant suksesskriteriene som ble identifisert var derfor god støtte fra fellesadministrasjonen og fakultetsnivået, samt gode samarbeids- og kommunikasjonslinjer, internt og mellom nivåer i organisasjonen.

BOAdrift- bedre drift av BOA prosjekt.

Det har lenge vært et uttalt behov fra både vitenskapelig og administrativt ansatte om å sikre bedre oppstart og drift av BOA-prosjekter ved UiB. I det empiriske kunnskapsgrunnlaget bekreftes dette, og forskerne peker på at driftsoppgaver i BOA-prosjekter stjeler viktig forskningstid, og at god støtte i denne fasen vil kunne gi dem mer tid til forskning. Det fremheves at gode rutiner for prosjektgjennomføring har betydning for både gjennomføring og resultater, og trygge og kompetente prosjektledere er viktig både for å sikre ansvarlig prosjekt drift og for å skape motivasjon til å arbeide med nye søknader.

Det er derfor satt i gang et særlig arbeid for å få bedre innsikt i hvordan UiB kan innrette seg for å sikre effektiv og profesjonalisert oppstart og drift av prosjekter, og prosjektet *BOAdrift- bedre drift av BOA prosjekt* ble etablert våren 2022. Prosjektet drives fram av UiBs direktørgruppe i samarbeid med BOA-teamet, og utvikler og iverksetter tiltak som kan støtte forskerne i oppstart og drift av BOA-prosjekt. Innføring av obligatoriske prosjekttilpassede oppstartsmøter for alle BOA-prosjekt, utvikling av et digitalt prosjektstyringsverktøy og kompetansebygging rundt prosjektledelse står sentralt i dette arbeidet. UiBs interne kompetansehevingsprogram UiB Opp³ har blitt utvidet med kurstilbud også for vitenskapelig ansatte, og kurs i både prosjektledelse og risikohåndtering er under utarbeidelse og vil tilbys fra 2023. Disse tiltakene er i hovedsak relativt enkle å igangsette på kort sikt.

Men UiB står også ovenfor større og mer langsiktige utfordringer knyttet til forsvarlig drift av BOA-prosjekter, og støtte til forskerne i denne fasen. En viktig faktor her er dimensjonering av støtteapparatet. Det er et komplekst støtteapparat som involveres i oppfølging av BOA-prosjekt, både knyttet til kontraktsarbeid, prosjektøkonomi, kommunikasjonsaktiviteter, datahåndtering mm, og i de fleste tilfeller er det kontraktsfestede leveranser knyttet til disse arbeidsområdene. UiB har behov for å få oversikt over hvor mye BOA-prosjekter krever av organisasjonen, spesielt knyttet til administrative ressurser. For at UiB skal være rigget for å beholde nåværende nivå av eksternfinansiering, samt også ha kapasitet til en økning i porteføljen, spesielt inn mot Horizon Europe, peker mange forskere på at det er behov for å øke kapasiteten i driftsfasen.

---

³ [UiB Opp - kompetanseutvikling for eksternfinansiering og forskningsstøtte-](#)

Aktiviteter på UiB

Gjennom våren 2022 har fakultetenes arbeid har blitt fulgt opp i møter mellom rektor og dekangruppen. I disse møtene har dekanene presentert og delt informasjon om hvordan anbefalingene i FRAM-rapporten har blitt fulgt opp i sine enheter. Det rapporteres at dette har gitt verdifull erfaringsutveksling og bidratt til kunnskapsdeling.

Interessen for UiB FRAM har vært stor på UiB. Forsknings- og innovasjonsavdelingen har bistått fakulteter og fagmiljø med informasjon og tilrettelegging, og utover hele høsten -21 har det pågått et bredt oppfølgings- og informasjonsarbeid om prosjektet på fakultetene, i ulike fora, sentre og administrative avdelinger. Etter at prosjektet var ferdig har arbeidet blitt presentert i over 20 møter med fagmiljø og enheter ved UiB.

Fakultetene har på ulike måter arbeidet videre med de fakultetsvise resultatene som de har fått tilgang på fra det empiriske kunnskapsgrunnlaget, og anbefalingene i rapporten er fulgt opp på ulike måter. Enkelte fakultet har innlemmet resultatene i allerede pågående aktiviteter, mens andre har brukt resultatene til å sette i gang nye utviklingsprosesser.

Flere fakultet oppgir at de i tiden fremover vil ha et spesielt fokus på rekruttering og karriereutvikling, og vil se på ulike tiltak som både kan sikre bedre rekrutteringsprosesser, og fremme karriereutvikling for ansatte i flere kategorier, spesielt knyttet til de yngre forskerne. FERD Karrieresenter for yngre forskere ved UiB, er et nyttig tilskudd i så måte. Senteret tilbyr en rekke tjenester som skal hjelpe forskere med å utvikle sin karriere, og etterspørselen etter tjenester har vært stort siden senteret ble etablert våren 2022.

UiB FRAM har vist at fagmiljøene har ulike forutsetninger for hvordan de rekrutterer vitenskapelig ansatte. Flere fakultet oppgir at de planlegger, eller er allerede i gang med, å se nærmere på sin rekrutteringsprofil de siste årene. Gjennomgang av retningslinjer for sakkyndig vurdering og innstilling og bruk av innstegsstillinger, er noen av områdene som fakultetene ønsker å se på.

Å styrke og tydeliggjøre forskningsledelse, er en av de åtte anbefalingene i FRAM-rapporten. UiB har både valgt og ansatte ledere på ulike nivå. Uavhengig av type organisasjonsform peker de vitenskapelig ansatte selv på at det er behov for å ha tilfredsstillende systemer for ledertrening og utvikling, både for prosjekt- til institusjonsledelse. Flere av fakultetene oppgir at de vil se på ulike tiltak for å styrke forskningsledelse. Noen ser også på tiltak som å utforme tydeligere mandater for forskningsgruppeledere, sette i gang opplæring for prosjektledere og etablere egne forskningslederforum for erfaringsdeling og utvikling.

UiB har planlagt å oppsummere det foreløpige oppfølgingsarbeidet i et seminar med faglig ledelse høsten 2022, og diskutere hvordan anbefalingene fra rapporten skal følges opp videre.

Universitetsdirektørens kommentarer

Det empiriske kunnskapsgrunnlaget ser ut til å ha hatt stor betydning for å identifisere rammene for kvalitet i forskning ved UiB. Fagmiljøene har gjort et stort og viktig arbeide i oppfølgingen og er godt i gang med ulike oppfølgingstiltak.

Det er et vedvarende behov for å fremme kvalitet i forskningen ved UiB. Strømninger og politiske endringer på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå aktualiserer og styrker behovet for å videreutvikle gode rammevilkår for forskningsvirksomheten. De betydelige

nedskjæringene i offentlige budsjetter, med store kutt i grunnbevilgning og i forskningsrådsfinansiert virksomhet, setter enda større krav til organisasjonen. For å kunne opprettholde et høyt aktivitetsnivå og nå forskernes egne ambisjoner, må universitetet tilby gode vilkår og rammer for vitenskapelig arbeide.

I UiB FRAM har sammenhengende tid til forskning stått øverst på forskernes prioriteringer. Tid til forskning kan blant annet knyttes til balansen mellom utdannings- og forskningsvirksomheten, og dette har særlig blitt trukket fram på fakulteter med mange studenter per vitenskapelig ansatte. I 2021 har utviklingen fortsatt i motsatt retning av det ønskelige, og særlig i forhold til UiO har rammevilkårene for forskning ved UiB blitt svekket over en periode på fem-seks år. Det gjøres nå et konkret arbeid med å se på emneplaner og undervisningsopplegg for å balansere dette med behov for forskningstid. Det vil bli viktig å trekke lærdom av prosessene som pågår.

Finansiering og drift av prosjekt og egne vitenskapelige initiativ har stor oppmerksomhet både blant ansatte og ledere i UiB FRAM-undersøkelsen. Nye verktøy og opplegg for kompetansebygging bidrar til god prosjektgjennomføring, som vil åpne for større fokus på forskningsresultatene og bedre utnyttelse av forskningsmidler. Særlig i lys av økt volum i EU-finansiert virksomhet er administrativ kapasitet i driftsfasen en betydelig utfordring.

Utviklingstrekkene betyr at UiB må ha større oppmerksomhet på forskningsressursene som ligger i vår basisfinansiering. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning (Horisont Europa) blir særlig viktig, men vi bør også orientere oss mot andre internasjonale aktører samt søke nasjonale midler fra forskningssatsinger i offentlig virksomhet og næringsliv, som i dag i stor grad går til andre universitet. UiB må arbeide strategisk for økt nasjonal og internasjonal synlighet gjennom publisering og formidling av vitenskapelige resultater, utvikling av eksisterende og nye internasjonale nettverk, og gjennom å skape gode utviklingsforhold for sine vitenskapelig ansatte. UiB FRAM gir et svært nyttig grunnlag for å prioritere i tiden vi går inn i.

10.10.2022 /Bjug Olav Bøyum/Bo Byrkjeland/Vibeke Kyrkjebø Irgan/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd. dir)